

Поред тога, буљина (*Bubo bubo*), неколико врста дроздова (*Turdus spp.*) и шумских кока (нпр. *Tetrao urogallus*), као и значајан број птица грабљивица попут сурог орла (*Aquila chrysaetos*) или црне луње (*Milvus milvus*) су често присутне.

Како је цивилизација напредовала, грабљивци попут вука (*Canis lupus*), медведа (*Ursus arctos*), риса (*Lynx lynx*) и дивље мачке (*Felis silvestris*) постали су веома ретки, па чак и регионално изумрли, посебно у централној Европи. Захваљујући великим напорима за очување ових врста, медвед, вук и рис се враћају у погодна подручја централне Европе и настављају да се шире. Поред крупне дивљачији копитара, попут европског јелена (*Cervus elaphus*), срне (*Capreolus capreolus*) и дивље свиње (*Sus scrofa*), медвед и вук се јављају у готово половини номинованих резервата, док су рис и дивља мачка такође чести. За сада ови грабљивци формирају одрживе популације само у источној и јужној Европи, те је за очување не само за букових шума, већ и укупног биодиверзитета Европе од великог значаја да се ово добро светске природне баштине прошири са предложеним новим резерватима као важним уточиштима великих европских сисара. У прилог томе говори то што је разлог угрожености појединих врста слепих мишева, попут дугоухог вечерњака (*Myotis bechsteinii*), великог мишоухог вечерњака (*Myotis myotis*) и шумског слепог мишља (*Pipistrellus nathusii*), управо губитак шума које садрже природне структуре, попут шупљих стабала и друге дрвне материје у распадању, којих у овим буковим прашумама има у изобиљу.

Букове прашуме у Европи се штите као добро светске природне баштине „**Древних и нетакнутих букових шума Карпата и других региона Европе**“ којем се прикључује и наша земља, на основу номинације која је поднета јануара 2020. године, а која укључује строго заштићене букове шуме у националним парковима Тара, Копаоник и Фрушка гора.



ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Седиште

Др Ивана Рибара 91
11070 Нови Београд
Тел: 011 20 93 801; 20 93 802
Факс: 011 20 93 867
beograd@zzps.rs

Радна јединица у Нишу

Вожда Карађорђа 14
18000 Ниш
nis@zzps.rs
Тел: 018 523 448
Факс: 018 523 449



www.zzps.rs



ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ



БИОДИВДЕРЗИТЕТ
ДРЕВНИХ И
НЕТАКНУТИХ
БУКОВИХ ШУМА
КАРПАТА И ДРУГИХ
РЕГИОНА ЕВРОПЕ



Природне букове шуме прашумског карактера се истичу карактеристичном фауном и биљним заједницама и прате климу умереног појаса, коју, за разлику од климатског обрасца тропских прашума, одликују сезонске промене, као и фенолошки циклуси. Током кратког периода настанка ових екосистема од неколико хиљада година, формирана је веома карактеристична флора и фауна, која је, попут букових шума, ендемична за Европу и чији опстанак зависи управо од очувања ових природних букових екосистема. Букове шуме прашумског карактера представљају састојине највишег квалитета станишта, чијим очувањем се обезбеђују услови за трајно очување и ширење букових, али и очувања карактеристичног биодиверзитета Европе.

Овакве шуме поседују прашумске карактеристике, попут неједнаке старосне структуре, са заступљеним свим развојним фазама букве, од клијанца до веома старих јединки. Ова структурна сложеност, као и сањима повезане еколошке функције, постепено се појављују као резултат динамике екосистема, где се природни циклус обнове базира на отварању склопа обрушавањем најстаријих стабала, тиме стварајући вишеслојну структуру, уз природан састав врста и еколошких процеса. Поред тога, карактеристично је и присуство значајне количине мртвог

ције, постепено се појављују као резултат динамике екосистема, где се природни циклус обнове базира на отварању склопа обрушавањем најстаријих стабала, тиме стварајући вишеслојну структуру, уз природан састав врста и еколошких процеса. Поред тога, карактеристично је и присуство значајне количине мртвог



за бројне врсте, што доводи до еколошке сложености тих екосистема.

Оваква комплексност еколошких ниша није доступна у шумама које се користе за производњу дрвета, а имајући у виду да су природне, нетакнуте шуме веома ретке у Европи, где чине мање од 3% укупне шумовитости, она представља ограничавајући фактор и игра кључну улогу у очувању биодиверзитета. Важност очувања ових шума за очување биодиверзитета, укључујући многе ретке и угрожене врсте, је разлог због чега су те шуме постале једно од кључних питања политike очувања природе Европске уније, те се овакве шуме сматрају „референтним састојинама” за сваку врсту шуме, укључујући и букове шуме, у погледу Директиве о стаништима и мреже Натура 2000. Штавише, проучавањем карактеристика природних шума настају добре шумарске праксе за постизање циљева очувања врста или станишта, посебно у заштићеним подручјима.

Букове шуме су у том смислу посебно значајне, као доминантни копнени биотоп који настањује око 20% копнене фауне у централној Европи, као и богат диверзитет гљива. Процењено је да је чак до 10.000 животињских врста везано за букове шуме, где су птице водећа група кичмењака у односу на број врста и јединки. Природне букове шуме су посебно богате врстама детлића, шумских кока и сова и других птица које захтевају природне структуре и станишта, попут црноврате муҳарице (*Ficedula hypoleuca*), средњег детлића (*Dendrocopos medius*) или дугокљуног пузића (*Certhia brachydactyla*).



дрвета, важне компоненте функционисања шумских екосистема, са улогом у биогеохемијским циклусима, трофичким ланцима, складиштењу угљеника и природној регенерацији, као и у формирању кључних еколошких ниша за многе врсте. Структурна сложеност ових шума нуди мноштво погодних микростаништа

